

IV 61

Kapitel

PENGAR

SKÅDESPEL I TRE AKTER

AF

JAC. AHRENBERG

HELSINGFORS 1898

Personerna:

Assessor Nyström, tjänsteman i ett verk.
Amalia, hans hustru.
Henrik, deras son.
Maria, deras dotter.
Wahlström, agent och kommissionär.
v. Lindeström, kanslist i senaten.
Lundström, kamrerare.
Sundström, konditor.
Lisette, uppapperska på Sundströms konditori.
Mina, trotjänarinna hos assessor Nyström.
Ström, betjänt.

Helsingfors

Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri

1896. 1896.

1:sta akten.

(Ett herrum enkelt möbleradt, en chiffonier med Runebergs porträttbyst. En liten toiletspegel med tillbehör. Ett skrifbord till höger, till vänster ett bord med punsch- och seltersflaskor. En dörr till vänster, en i fondeu.)

Assessorskan, en äldre korrekt men mycket enkelt klädd fru. Hon bär ett stort förkläde. *Mina*, gammal tretjänarinna stökar och städar i rummen. *Assessorskan* hjälper med att städa skrifbordet.)

Assessorskan: Jag går nu ut för att laga desserten. Klockan är snart 5. Strax efter 8 ha vi främmande här. Skynda nu på *Mina*, så att allt blir i ordning här inne. *Mina* behöfs sen i matsalen för att se efter det ovana folket. För ser *Mina*, i dag skall det gå bra, i dag är det inte bara vanligt främmande, i dag är det fest — familjefest.

Mina: Förstår frun! Och nog ska vi ha rummet i ordning på eviga minuten. Frun kan gärna gå in och luta sig litet. Jag känner sen tjugu år huru en bjudning skall skötas här i huset.

Assessorskan: Ja; jag litar också på dig, *Mina*. Jag förstår inte hvar vaktmästar Ström håller hus så länge. Han måtte aldrig ha druckit.

Mina: Nej frun, inte har han druckit än; först efter supén blir det fråga om den saken. Men det var sant: huru många ä' de bjudna i dag, frun?

Assessorskan: Låt mig se! Sexton äldre herrar med sina fruor och tjugo af magisterns kamrater, men nu går jag. Använd genast Ström, när han kommer. Låt honom inte gå och hänga! (*går*).

Mina: Ingalunda! frun kan lita på mig (*jämkar på mattan*) här är ett hål; det måste repareras (*tar från bröstet nål och tråd, börjar att sömma*). Det är ändå för besynnerligt med allt herrskapsfolk. Få de bara lös en slant, som inte behöfs för att hålla lifshanken uppe, så ska de genast stå å dricka å äta å bjuda frammande till sej, för att ha dem att föräta sig, fördricka sej och fördömma sej. Nej fy vane ett sådant nöje. Nej si att spara, det är mitt enda nöje. Då har man något. Fast det måste nu sägas om assessorn, att nog vet han då att taga vara på tid och pengar. Kalas, det är då det värsta jag vet, kostar, kostar gör det. Och tjänarena, de ha det då värst af alla. I två dar ska det skuras, dammas, sopas, viskas, tvättas, piskas och skuras och så'n't kostar på gamla ryggen. (*Stiger mödosamt upp*) Åh!jaha! Å så ska' man ha kokerska, tvätterska, hjälpmadam å dom där vaktmästarena sen. Dom å värst för fat och buteljer. — — — Å ingenting å dom för godt håller å — — men där ha vi Strömmen.

(*Vaktmästar Ström kommer, lägger hatt och paletå på en stol i rummet.*)

Ström: God dag Mina, huru sku Mina må nu. Nå ska vi ha fest igen.

Mina: Igen!

Ström: Ja, ja jag skämtar bara för sjutton. I det här huset brukar man inte festa för ofta, det ska Gud veta.

Mina: Naturligtvis, han tycker att det är ingenting alls, om han inte får kastrull-järpe och champagne alla kvällar.

Ström: Åh, inte ska Mina vara kitslig nu. Hvad är det för en fest i dag? bröllop eller förlofning, eller —

(*Ström går till spegeln och borstar sitt hår med bena i nacken med tånne borstar*).

Mina: Hvad det anbelangar, så tror jag att det är litet af hvarje. Herrskapets bröllopsdag är det också i dag, men inte ha de förut firat den. Men ja ska säga hvad jag tror det gäller. Herrn, eller rättare frun ha aldeles oförmodadt fått ärfva en afhägsen anförvandt i Sverige, som det inte lönar till sörja öfver, skulle jag tro — men äsch, stå inte å sjäpa sej där, utan hjälp mej att få spelbordet i ordning.

(*Ström och Mina ordna ett spelbord*).

Ström: Är det mycket koftis de ärfvt? Känner jag unga herr Nyström rätt, så lär det nog behövas därvidlag — fast huru mycket som helst. Snål spar och fan tar, heter det.

Mina: (*förargad*) Åh, var tyst med dumma ordspråk. Se, alt det här skall nu hållas hemligt, så att unga herrn inte ska få någon nys om saken. Han har varit tre månader på Malms station och læt på sin examen. Han vet tilsvidare ingenting om arfvet. Jag hörde om alt det här — i förbigående förstås.

Ström: Lyssnade, menar Mina.

Mina: Prat: när man har öron så hör man. Flytta hit silfverstakarna, som stå där borta!

Ström: Gamla bekanta de här. Har ropat

in dem för assessorn . . . på pantauktionen. Silver äro de inte håller, se bara ut så, som så mycket annat här i världen.

Assessorn: (kommer in från dörren till vänster i skjortärmarna, med fracken på armen. Mina tager Ströms paletå och går genom samma dörr) Jaså, Ström är där. Nå, välkommen! *(släcker en del ljus)* Inte får man bränna ljus i onödan, det kostar.

Ström: (hälsar) Får jag lof att hjälpa med fracken?

Assessorn: Jaha, vänta litet! Ja, ser Ström, det blir nu i afton på vanliga viset, förstås, utom champagnen, som är extra *(suckar)* och den är dyr, tolf mark flaskan. Det är butlöst, så de handlandena förtjåna! Ström skall bjuda först åt senator Blomström och så åt baronen. Champagnen skall hållas högt ifrån, så den skummar duktigt. Det blir gående bord, så Ström får passa väl på. Bourgognen måste vara ljum — små glas, förstås — utom åt senatorn och baronen. Litet förrän steken kommer in, det är orre i dag — orrarne äro fasligt dyra nu för tiden — tager Ström upp champagnen — den måste vara kall — och så håller Ström först åt senator Blomström och så åt senatorskan, som vanligt, förstås. Det där gör Ström först sedan jag klingat — i — i . . . Och som sagdt, håll — *(gör en gest som om han skulle hålla i högt)*. Det ser gentilt ut. Ja, ja och det går mindre åt också.

Ström: Assessorn kan vara lugn, jag känner till hela saken, vet nog huru sådant där går till.

Assessorn: Jaha, jaha. Jag är också lugn, min kära Ström, alldeles lugn. Men hör nu, *(försöker se obesvärad ut)* säg mig en sak: känner Ström till den här Vahlström, han som har kommissionskontoret?

Ström: Ja, se jag kan nu säga både si och så om den saken. Illa känd ä han, det är då visst. De säga, att han skall vara en procentare! Så inte håller jag — — —

Assessorn: Hvasa, procentare! Det kan jag aldrig tro. Men i alla fall. Om han skulle komma hit, så skall . . .

Ström: (leende) Inte kommer han hit, inte är han en sådan herre.

Assessorn: Ja, se jag har skrivit till honom om att ropa in på auktion efter Pettersson en slup åt min son, magistern, och om han nu kommer, så säg honom att jag inte är hemma, att jag är utgången, men att jag ville tala vid honom i morgon f. m. kl. 9.

Ström: Jaha, jag förstår herr assessorn. *(Det ringar på tamburdörren. Ström skyndar ut; man ser genom den öppna dörren kommissionären Vahlström tala med Ström)*.

Assessorn: Nå, f-n anamma det behöfdes ännu. *(Ser på klockan)* Jag har då en stund på mig, innan gästerna komma. När man skall i kallt vatten så är det bäst att hoppa i med hufvudet förut. Ström, Ström: låt herr Vahlström stiga in! *(Stänger dörren åt salongen, sätter ett tjäningsnummer öfver punschkaraff och glas. Vahlström kommer in, försöker se ogenerad ut och gnuggar sina händer)*.

Vahlström: Assessorn önskade att tala vid mig i går. Jag var då bortrest till landet, så att jag inte hann komma. Om jag på något sätt kommer olägligt nu, så ber jag om ursäkt.

Assessorn: Ja, nästan det, men var så god och stig in ändå, sitt ner! (*I tamburdörren till Ström*) Om någon skulle komma (*ser på klockan*) så bed dem stiga in i salen. (*Stänger tamburdörren med omsorg*) Jaha, ursäkta att jag inte bjuder cigarrer, men jag väntar främmande. Ni har således fått mitt bref?

Vahlström: Jag tackar, ja, nog har jag fått det.

Assessorn: Ja, kort om godt, min hustru har fått ett oväntadt arf, 20,000 mark, det är nu en obetydlighet, förstås — som vanligt. Ja det vill säga . . . kort om godt: jag skulle vilja placera summan på säkra, goda händer, och (*generad*) då kapitalet är så litet, att räntan icke just kan blifva stor, hade jag hoppats att genom er få affären stäld så att, med andra ord så att inkomsten blir lika stor som af föregående kapital — som vanligt.

Vahlström: Jag förstår.

Assessorn: Jaha. I förtroende sagdt så skall min dotter snart gifta sig, och jag borde om möjligt kunna ge de unga en 3,000 mark de första åren. Och ser ni därför, endast därför ville jag fråga er om detta kapital skulle genom er kunna fås att inbringa denna summa.

Vahlström: Hm! Ja, det gör . . . gör 25 proc. Det är ganska mycket, men kanske blir det möjligt ändå, nu när tiderna äro så dåliga att . . .

Assessorn: (*svettas, torkar sig om pannan, generad*). Ja det är ju fasligt, så svårt det är nu för tiden. Jaha ja. Kom ihåg herr Vahlström hvad jag alltid har sagt: bara nätta hederliga affärer; man får icke störta sina medmänniskor i olycka, som vanligt.

Vahlström: Mycket vackert, mycket vackert, herr assessor, men jag måste ha något för besväret. Se assessorn förstår nog: låg procent säkra papper, hög procent osäkra papper. Men ifall assessorn vågar anförtro åt mig medlen, så skall jag försöka att . . .

Assessorn: Ja jag känner Er som en driftig och pålitlig man, det har ju jag alltid sagt (*går snabbt mot tamburdörren, öppnar den*). Hvad gör Ström här, (*stänger dörren*) förbannade lyssnare. Hm ja, (*ser på klockan*) Ser ni min bästa herre nu i afton hinnet jag inte vidare orda i den affären — men såvida Ni anser Er ärligen kunna lämna den nämnda summan — eller däromkring — åt mig (*hostar*) d. v. s. åt min dotter, så stå dessa penningar till ert förfogande; allt hvad ni kan få utöfver, ja det är ert eget förstås — — ja jag frågar inte ens efter huru mycket det blir.

Vahlström: Ja det blir nog inte så mycket, men när man arbetar för att hjälpa nödstälda, så får man inte så noga se på fortjänten.

Assessorn: (*skrattande*) Ja, kära herr Vahlström, Ni är nog en välgörare i smått Ni ock. Nå väl — vill Ni och kan Ni placera summan, så behöfver Ni endast skriva under de här handlingarna och så stå penningarne till Er disposition

i banken. Alt är klart: besök mig i morgon kl. 8 — jag är tidig af mig, som vanligt.

Vahlström: Ja, jag skall komma. När jag tänker närmare på saken, så tror jag mig kunna just nu placera en del, ja större delen af kapitalet. Tillåter ni därför, så skrifer jag genast under med det samma (*skrifver*).

Assessorn: Således i morgon kl. 8: tjänare, tjänare, herr Vahlström. (*Vahlström vill räcka handen, assessorn undviker och visar förbindligt mot dörren.*)

Vahlström: (*afsidet i det han går.*) Din gamla räff!

Assessorn: Ha, fy tusan (*ruskar på sig*) oförändrad till fysionomin, den gamla vargen. Det var en lycka, att ingen af mina gäster. . . . Jag undrar hvad Ström egentligen hörde, som vanligt . . . (*går till salongsdörren*) Ameli, Ameli!

Assessorskan: (*kommer in, går till toalettspejeln och jämkar om sin toalett*). Här är jag, kära vän. Jag var just inne hos Mari: hon anar ingenting ännu det kära barnet. När jag tänker, att tjugoåtta år ha gått sen vi själfva blefvo förlofvade, kära gubbe, hör du, mins du den dagen!

Assessorn: Hm, jo! Sku' man inte minnas den.

Assessorskan: Och nu just på vår egen bröllopsdag gäller det vår dotter. Ack ja, lilla Maria. Hvar har du Lindeströms bref? Det skola vi lämna åt Mari, det blir nog ett kärt minne för henne i framtiden.

Assessorn: Jaha! Ja här har du det; var nu

inte sentimental som vanligt kära Ameli! (*Letar fram ett bref ur frackfickan*) Men jag har nu så många andra tankar i mitt hufvad, som vanligt.

Assessorskan: Ja, ja, hvem har nu inte det, vackert skrifvet i alla fall. (*Läser brefvet*).

H. Herr Assessor. Inbjuden till Eder i afton, tager jag mig friheten att, innan jag infinner mig till Edert gästvänliga hus, ödmjukast anhålla om er dotter Marias hand. Vi äro sedan några dagar ense oss emellan och edert godkännande af det förbund vi slutit skulle fullberda vår lycka. Jag skall komma en half timme före de öfriga gästerna för att mottaga edert svar. Om detta mitt bref vet Maria tillvidare intet. Det heter att föräldrarnes välsignelse bygger barnens bo och därför . . .

Assessorn: Ja, ja, den där välsignelsen det är hemgiften, förstås — som vanligt. Men det må vara, det blir nog bra med den förlofningen. Lindeström är ordentlig. Herre gud, när kan man säga om vår Henrik detsamma! Lindeström har utseende, namn och litet multum och godt och väl är det . . . men . . . men, vet du att nu har han varit här!

Assessorskan: Hvem? Lindeström! Nå men Herre Gud, hvar är han nu då?

Assessorn: Nej, inte han. Jag menar Vahlström. Da är nu alldeles hufvudlös af den här förlofningen, som vanligt. Vi måste tänka på afärens också. Vahlström, menar jag.

Assessorskan: (*ifrigt*) Jaha han, nu just när

vi vänta Lindeström i hvar minut! Tänk om någon skulle ha sett honom hos dig!

Assessorn: Ja, det var nu en guds lycka att det gick som det gick. Jag satt som på nålar. Han sade sig ha varit bortrest i går och nu först fått brefvet.

Assessorskan: Nå, huru gick det?

Assessorn: Ja, ejes så hade han, förstås, ingenting emot saken. Han lofvade komma i morgon bittida kl. 8 för att arrangera om affären.

Assessorskan: Men det är en otäck historia i alla fall, kära gubbe, och alla de stackars människorna, som skola råka i hans klor . . .

Assessorn: Ack ja, nu börjar du som vanligt igen. Tänk nu bara efter. Om han inte förräntar eller, låt vara, procentar med mina, dina penningar, så gör han det med andras. Nej, vet du, det där behöfver du inte bekymra dig om. För öfrigt: tror du att vi äro de enda, som lämna honom förlagskapital? Man nämner många finare namn än Nyström, t. ex. herr (*hviskar i örat*) och hofrådet, du vet nog . . . För öfrigt räkna själf efter: 20.000 mark med 6 proc., det är 1,200 mark om året, men får du t. ex. 25 proc. — och man kan få det — gör det dig 5,000 mark. Du kan ge åt unga paret 4,000 och ändå ha 1,000 öfver åt Henrik, som nog gör kol på dem. — Må vara, att vi börjat med två toma händer. (Gif hit din gamla tass, känn hvad den är hård!) Du har fått gå på och arbeta, streta och sträfva hela ditt lif. Din skönaste tid har gått till tangt, groft arbete. Men ska vi döma våra barn till sammad agsvärkarelott, som oss själfva. Vi ha gått

genom ekluten, gud ske lof. Men låt oss skona barnen och . . .

Assessorskan: Arbetat, det ha vi gjort och duktigt till ändå, det skadar ej.

Assessorn: Visst inte, visst inte. Men tänk med hvilka resurser Henrik går ut i lifvet: kandidat inom kort och rik, d. v. s. inte rik, men oberoende! Vet du hvad det betyder hos ens förmän att vara rik? Jo herr chefen behandlar en som en jämbördig, världen står öppen för den rike Henrik, han kan en dag gå huru långt som helst.

Assessorskan: Må vara, må vara, men otrefligt är det. Du har velat det, du får ock ansvara för det, och tänk om det komme ut i världen! För öfrigt vill jag ej tänka på hela saken mer. Jag undrar hvar Lindeström dröjer! Vet du, att senator Blomström är en släkting till unge Lindeström?

Assessorn: Lindeström och Lindeström, du är alldeles tokig i det där partiet! (*Skrattar*). Han har ju inte fått vårt ja ännu, kära mamma.

Assessorskan: Ack så du pratar — vårt ja, likasom han inte fick det med uppräktade händer.

Assessorn: Ja, ja. Men hör nu hvad jag beslutit. De 4,000 kanske 5,000 mark Vahlström kan ge oss utfäster jag mig att lämna de unga. Som du vet tycker jag ej om långa förlöfningar. Det leder till trassel och hvem vet kanske till och med till uppslag. Och så blir det en sådan oro i hela huset, när man har ett förälskad par i hemmet, och dessutom kostar det så förbannadt; bättre mat och vin för mågen, när han hänger i huset. Det där blir pengar af. Föröfrigt passar det sig så

rasande väl, att när vi nu i alla fall ha en bjudning — och hvilken bjudning se'n! — eklatera, så går det i ett kör för samma kostnad. Det säger jag dig att inte ens för lilla Marias skull vill jag i onödan kasta ut hundra mark på mat och dryck. När jag nu eklaterar förlöfningen, så talar jag om bröllopet med samma. Föröfrigt så ämnar jag säga så här. (*Knackar i bordet, låtsar hålla ett glas i handen*). Mina damer och herrar. Sparsamma äro de fröjder lifvet ger oss. För hvarje eolglimt det gaf oss, gaf det äfven en lång skugga — en lång skugga — jaha. Men det — det — tillhör (*tar upp ett papper och ser på det*) den vise att se lifvet med jämmod an. (Jag har så kort minne). Nå väl mina damer och herrar: lifvet gaf oss nu åter en ljusglimt.

Karl von Lindeström kommer sakt in genom tamburdörren denna ljusglimt det är, det är kanslisten i kejsrerliga senaten välborne Karl v. Lindeström, och skuggan, slagskuggan, som följer honom åt, det är sagnaden efter vår älskade dotter vår lilla Mari, som i dag lofvat att följa honom för lifvet, att ja resten blir som vanligt — — — därför mina damer och herrar — — — och så till sist: kom hit mina barn att jag —

Karl: (skyndar fram). Håll ord herr assessor, håll ord! —

Assessorn: Hm ja, hvasa? Är ni där — — —

Karl: (leende). Och jag har hört hela generalrepetitionen. Men felet är inte mitt: dörren stod öppen — — —

Assessorskan: (går emot honom med bågge händerna utsträkt). Välkommen!

Assessorn: Den satans Ström, som lämnar dörrens öppna (går skyndsamt att stänga tamburdörren).

Assessorskan: Nå, hvilket svar Ni får af min man på ert bref (visar på brefvet), det har ni redan hört. Jag har endast att tillägga: Gud välsigne er. Jag har hört så mycket godt om er, att vi med glädje . . . (*omfamnar honom*).

Maria: (kommer in, stannar förvånad) Lindeström, Karl, Ni, du! Hvad betyder det här?

Assessorn: Att, att, att vi som vanligt veta till dina små intriger och knep (på skridskobanan och nu senast i Kajsaniemi), (till häradshöfdingen sakt) Nå gå på, gå på, herr häradshöfding.

Assessorskan: (torkar sina ögon) Mina kära barn! (*omfamnar dem*) Gud välsigne er.

Assessorn: Men jag då, skall jag bli lottlös, som vanligt (breder ut armarna). Gud välsigne eder (*omfamnar dem*). Så där ja, kära barn. Nå, (*skakar hand med Karl*) nu måste vi få in ett glas godt vin och dricka de förlöfvades skål. (*Till assessorskan*) Men hör nu mamma lilla: hvar är Henrik? Skall inte han vara med om den här familjefesten?

Assessorskan: Henrik är inne hos sig och gör sin toalett, och vet du min gubbe: medan vi taga in vinet, kan du också gärna gå in till dig och knyta om din rosett, den är alldeles skrynklig. (Vill skjuta ut honom).

Assessorn: Du gamla diplomat, tror du jag inte märker hvart det lutar: du vill hägna om barnen, lämna dem för sig själfva, som vanligt. Nå, nå, jag förstår dig, men skynda på med vinet; fast

Pengar.

man väntar främmande, får man väl dricka ett glas i alla fall! (*Går*).

Assessorskan: Om fem minuter är jag med vinet här i pappas rum. Se här, Maria lilla, det gäller dig, det här. (*Ger henne Karls bref, nickar i det hon går.*)

Maria: (*Ser på brefvet*) Jaså, det är från dig, kära Karl. Det brefvet skall jag bevara för eviga tider.

Karl: Kära, lilla fästmo, hvad du är snäll och söt, och vacker sedan, vackrare än då jag såg dig första gången till och med!

Maria: Men säg mig nu min älskade, när såg du mig första gången, och tykte du att . . . trodde du . . . blef du förälskad i mig genast, säg!

Karl: Första gången jag såg dig? Låt mig se! Jo, det är ett år se'n dess. Du stod uppe på Observatoriibärgen, det var förliden vår. Du stod där med din far. Du skuggade med handen för ögonen och såg bort öfver isfältet mot den blå randen, där isen glittrade i vårsolens sken. Jag kom uppför vägen från brunnsparken och såg dig ung, blond, ljus och rosig, själf en bild af den tidiga våren, som en silhuett emot himlens blå. Så såg du upp, munnen var röd och half öppen. Jag hörde huru du plötsligt sade: pappa, pappa se där ha vi vårens förbud, där komma flyttfåglarne! O, så vackert. Och jag, jag blef hänrykt af din fröjd.

Maria: O, hvad du talar vackert, Karl.

Karl: Sen såg jag dig på landtdagsbalen, där talte jag . . .

Maria: Ja, där slog gunstig herrn så för mig, att alla mina väninnor tykte det var en skandal, och — —

Karl: Ja mins du francaisen?

Maria: Men mins du lotteriet för de nödlidande och alt hvad du där sade . . .

Assessorskan: (*kommer in med en lampa. Mina bär en bricka med vinkaraff och glas.*) Nej, hör på mina barn: nu kan det vara kuttradt nog. Nu får mamma lof att vara med! Kom hit, Maria! Vi ska' servera.

Mina: (*sätter brickan på bordet*). Nå herre gud, när som vår lilla Maria nu gått och förlovat sig! Herre gud bara barnet! Nå man får nu lof att gratulera och häradshöfdingen med (*niger*).

Maria: Tack Mina lilla, tack!

Assessorskan: (*lyfter undan böcker och papper, ordnar bordet, Lindeström kysser Maria i smyg gång på gång*). Se så där ja, vill Karl vara god och sitta ner här (*till Mina*) Ja kära Mina, så går tiden undan. Mins Mina när Maria var så där lång — —? Men gå nu Mina till assessorn och säg att vi vänta.

Karl: Men hvar håller sväger Henrik hus? Blir han inte visibel?

Maria: (*skrattar*). Han den sprätten, han fiffar upp sig, friserar och lagar sig. Han är som bäst hos barberaren.

Assessorskan: Jag talte om förlofningen för honom. Han kommer genast åter. Henrik har sett så bekymrad ut i dag.

Karl: När man stormläser som han, så inte kan man se vidare belåten ut.

Assessorskan: Ja stackars min gosse, som mäste läsa så förfärligt. När jag senast var hos honom på Malm, hade han en så här hög packe med böcker, som han skulle plugga i sig.

Maria: Hör du mamma: hvad sade senator Blomström om den där nya chefsposten?

Assessorskan: Jo han sade, att en af grundbetingelserna var ryskan och så att den nyutnämde chefen borde vara en ekonomiskt oberoende man.

Maria: Men då är ju pappa så godt som själfskrifven.

Assessorn: (kommer in). Se så där ja mamma lilla, nu är man färdig!

Karl: Sitt ner farbror!

Assessorn: Jaha, det skall jag göra med nöje.

Maria: Här får du ett glas vin!

Assessorskan: Och här är en stol, sitt ner!

Assessorn: Tack, tack söta ni. Nå fästefolk, ni är väl alt bra glada, hvasa?

Maria och Karl: Ja visst ja!

Assessorn: Ja den ungdomen, den ungdomen!

Ack om vi i afton skulle få sitta hemma så här helt ensamma, men tyvärr! Det gäller nu att vara nitisk i tjänsten och förekommande utanför den. Ty i veckan skall den där nya chefsposten omsider besättas. Ja Karl hör numera till familjen och får del af dess planer och förhoppningar. Du lär väl veta, att jag spekulerar på platsen som chef för den där nya öfverstyrelsen.

Karl: Ja farbror, senator Blomström talte om det.

Assessorn: Hm, senator Blomström är ju Karls morbror, så att du kanske

Karl: Ja, farbror, det är han.

Assessorn: Nå, skäl ni fästefolk (*de skåla*), men res severas in crastinum differo — eller huru hette det hos de gamla? Skäll! Hör nu Karl, huru är det: kan Karl tala ryska eller har du papper på det?

Karl: Jag? Nej, det har jag värkligen inte.

Assessorn: Aj, aj, det låter illa. Ser du, min gosse, i våra tider så är ryskan A och O. Vill du komma fram, så är det absolut nödvändigt, att du lär dig den — eller åtminstone har papper på saken. Ser du, jag skall säga dig en sak: det tjänar ingenting till att triskas. Vi lefva i en tid, som tager tingen sådana de värkligen äro.

Karl: Ja, sådana de äro — äro de bra sorgliga.

Assessorn: Må vara, må vara, men därför skall man taga ut ur de förhanden varande förhållandena alt hvad man kan. Ser du, människan är oportunist. Därför fick man sitt förstånd.

Karl: Men principerna, farbror glömmer dem. Man får inte ackordera, inte kompromissa.

Assessorn: (öfverlägset) Hör du unge Karl. Jag är inte hemma i alla de här nya orden, som de där norrmännen fört in i vår tids samtal, men så mycket har jag sett af deras böcker och pjäser, att jag kan göra ett försök att tala i deras stil. Hvad kallar du den där naturlagen, som gör att hvarje växt, hvarje lif ombildar sig efter de förhållanden, i hvilka den ställes.

Karl: Accomodationslagen.

Assessorn: Ja just så: accomodationslagen. Den är ju naturvetenskapens nyaste stora lag. Inte

så? Hvarför skall icke människan följa den stora nya naturlagen och ackomodera sig. För människans vidkommande betar den lagen kompromiss, ackord. Lefva måste man, lifvet är oblidkeligt, och man bjuder till att finna sig i det; det är oportunistiskt, det är stort.

Karl: Men, herre gud, farbror: inte kan man ju ställa eviga, orubbliga lagar i samma förhållanden som växter och plantor: det är ju den grötsta materialism!

Maria: Ja, håll i dig, Karl, pappa är svår i den där saken, det är hans käpphäst. Du har rätt, Karl, du har rätt!

Assessorn: Ta, ta, ta, materialismen. Det är som man tager det: kläd om „nödvändigheten“ i konkret form, så blir den materiel! Nödvändigheten att äta blir bröd, att lefva blir inkomsten, att komma fram nu för tiden det blir ryska — bevisa motsatsen!

Karl: (ifrigt) Ja, det där är sofismer! Med ett sådant bevis är det så godt att genast kasta yxen i sjön och ge allt förloradt. Jag vill icke disputeras med farbror, men den gamla tiden med sin mera, huru skall jag säga, ideella uppfattning af lifvet tyckes mig ha ägt en större motståndskraft i vidriga och motiga dagar än vår realist . . .

Assessorn: Ideella, reala ta, ta, ta. Det där är ord, bara ord! I vår tid vill hvarenda en vara med om lifvets komfort och behag. Ingen kan umbära, hvar och en tager för sig, och vill man inte bli lottlös, måste man . . .

Assessorskan: (otdligt) Nej, hör nu: låt dis-

pyten vara! Ha vi icke viktigare frågor att tala om? När skall bröllopet bli?

Assessorn: Ja bröllopet! Nå hvad menar ni, om vi arrangeras det om två månader?

Henrik: (elegant klädd, kommer in från tamburdörren.) Det är jag med om, för då firar jag min jurisexamen på samma gång.

Assessorskan: Nej se Henrik! Nå kära gosse blir du färdig till dess? Kom hit, så får du dig ett glas vin!

Maria: Henrik, Henrik, du har inte lyckönskat mig ännu!

Henrik: Nå, lilla syster, kom hit nu, så får jag riktigt se på dig!

Assessorn: Jaså du blir färdig om två månader: det är då inte för tidigt! — Nå, nå lycka till!

Karl: God afton, god afton, (de hälsa på hvarandra).

Henrik: Nå välkommen i släkten! Inte visste jag, att du gick och slog lofvar kring min lilla syster. (*Assessorskan bjuder vin åt honom*). Men hvad tänker ni på, kära vänner? Om en timme ha vi gästerna här och ni sitter som om . . .

Assessorskan: Du har rätt, min gosse. Jag för min del är färdig. . . .

(Slut på första akten.)

II akten.

(Inre rum i ett enklare katé. I fonden ett dukadt bord. En dörr till vänster högt uppe och till höger närmare mot orkestern. Ett spelbord till vänster, några stolar.)

Vahlström: (med hatt på hufvudet, klädd i uppknäpt ytterplagg och käpp, sitter vid spelbordet med en töddy. Ser på klockan). Redan elfva, men unge Nyström tyks inte komma

Källarmästarn: Han kommer nog, var lugn för det. Gamle assessorn har bjödning, han ock för unders skull engång. Sonen måste ju — — —

Vahlström: (skrattar högt.) Gamla Nyström (knäpper med fingrarna). Nå du kan inte tänka dig ett sådant spektakel det var att se den gamla räfven, huru han försökte att hålla god min och se ut som om, (skrattar) som om han varit riktigt statsrådsaktig, riktigt tschirövniksmässig och inte med en min låtsades om att vi varit skol- och klasskamrater, att han hos min far ätit sig mått i forna da'r, när mor hans höll på att svälta ihjäl med ungar och alt. Men han skall nog få minnas den visiten, det lofvar jag.

Källarmästarn: (sakta). Men det löjligaste af alt är väl dock att han bjöd dig de där 20,000 mark att förränta. Nå huru mycket har du då att fordra af sonen, magister Henrik Nyström? (Snusar).

Vahlström: (knäpper med fingrarna), Sexton tusen mark. Nej mer än så. Skål gamla gosse! (skrattar). Ahåhå, att tänka sig — — —

Gamla herrn skurfvar om unge herrn för att han är gentil, har fina kläder, handskar med breda ränder, går på varieté, sitter på länstol på teatern och alt sådant, — lefver flott. Undrar hvar tusan penningarna komma ifrån. Spar ändå värre, ju mer den andra ger ut. Det fins då komedier här i världen (*skrattar*). Och jag som gick i dödlig oro för magistern och hans växlar. Kink och bråk var det med hvarenda omsättning. Jag trodde re'n att fan skulle ta alt ihop! Du förstår: höga herrars söner! De taga nog penningarne, men klämmer man efter dem, så nog skrika de värst alltid.

Källarmästarn: Men . . . ja det kan du nu ej säga om den här unga Nyström. Han är en flott herre, gentil, glad och frikostig och, och . . . Ja vet du, det vore synd, om det gick illa för honom. Vänta, bara han tagit sin examen! Du skall ge honom tid, hör du. Men gubben, det är en gammal sik, en riktig räf är det. Jag hade velat se honom, huru han tog sig ut.

*Vahlström: Jo han var fin han. Hans dotter skulle gifta sig med en, som hade bara 3,000 mark, inte däröfver, så måste han på det lilla kapitalet få så där 10⁰/₁₀₀ i månaden. Eljes gick det inte i hop för de två turturdufvorna. Och så stod han så här vid skrifbordet. Ser du så här, som de stå på teatern, när de skola vara riktigt gentila. (Ställer sig vid bordet med handen i barmen. *Skrattar*.) Nå, nå bror hennes ska få betala de brudlakanen och den lycksaligheten. (Man hör sorl från inre rummet.) Hvem är där inne?*

Källarmästarn: Det är de gamla vanliga : Pengar.

majoren från Sveaborg, tysken och några andra. Lundström kommer senare med unge Nyström. — Nyström har sin växel att reglera hos dig i morgon. Han har bestämt lofvat att komma i kväll. Nå nu har du mynt, och nu borde den växeln kunna omsättas lätt. Skål!

Vahlström: Hi, hi, hi, jag kan ej annat än skratta ännu när jag tänker på den historien, prosit — nej nu måste jag ge mig i väg. (*Knackar i bordet med käppen*). Fröken Lisette! Det skall väl (*gör en gest, som om han delade kort*) . . . i afton.

Källarmästarn: Männe inte! Sakramentskad tur han hade, magister Nyström, när han senast spelade här. Reglerade sina växlar på 5 å 6 tusen mark med majoren och kamrer Lundström. Si det spelpartiet räddade honom. I tre månader har han nu legat och läst som en häst. Ljust hufvud på pojken, sägs det. Du skall ge honom tid. Han är en framtidsman, han kan bli senator en dag!

Vahlström: Ljust hufvud, ja det har han, men jag säger, som Gylden om fåren: tro dem fan. Högfärdig som far hans — (*knackar ljudligt*) . . . Fröken Lisette! Nej farväl med dig! Frågar magistern efter mig, så säg, att jag träffas ända till två i morgon e. m.

Lisette: Hvad är det fråga om?

Vahlström: Här är för tre toddar. Tjänare, tjänare, (*lägger pengar på bordet*). Jag går bakvägen.

Källarmästarn: Tjänare. Hör nu Lisette, tänd på ljusen! Supén är väl färdig ren?

Lisette: Alt är klart, patron!

Källarmästarn: Huru må det gå där inne?

Lisette: Jo, tysken är på vinsten.

(*Lundström och Karl Nyström komma in med paletterna på*).

Lundström: Tjänare, herr hofkonditor!

Nyström: God afton Lisette lilla, nå här har du mig! Huru mår ställets herre och ganymed.

Källarmästarn: Tackar för gunstig efterfrågan!

Nyström: till Lisette (*lägger handen på hjärtat, sjunger*):

När i natt

Ren och härlig

Uti drömmens land du bor . . .

Fy tusan eljes hvad den här källarlufsen stinker af inpyrd tobak och sprit. Nej, ni skulle känna barrdoften på Malm, friska vindar, landluft och sol.

Lundström: (*klär af sig paletån*). Asch, du, gamla karlen, skall du stå där och åbåka dig, tjusa Lisette och vara naturlyrisk.

Nyström: (*klär af sig paletån*). Nå min hyllning åt de sköna må jag väl få ge!

Lisette: (*tänder på några ljus i kandelabrarna på bordet*). Nej kors så gentilt af herrarne att klä sig i frack och hvit halsduk för att hälsa på mig!

Lundström: (*bläddrar vid bordet i en plänbok med papper*). Gentila ä vi alltid!

Nyström: Det tror jag, när man, som jag, har varit på förlofningskalas.

(*Medan Lisette ordnar smörgåsbordet, lyssnar hon till deras tal.*)

Lundström: (halfhögt). Tänk att din syster tog Lindeström. Jag hade i det längsta trott, att konsulin skulle knipa . . .

Nyström: Konsulin? Äsch!

Lundström: Med konsulin som sväger hade din kredit varit betydligt stärkt — (*kastar sig på soffan, bläddrar i plånboken*) men det är gjordt nu, sa den, som försvor sig.

Nyström: Lundström hvad tusan bläddrar du efter.

Lundström: Jag komenderar upp mina Pappenheimare, ser efter mina resurser, innan jag skall ge mig af i elden — (*pekar mot dörren till höger.*)

Nyström: Vet du hvad Lundström, nu härdar jag inte längre ut, med det här lifvet! Se'n jag i månadtal vistats på Malm, har jag kommit till besinning: nu skall det bli slut på detta röfvarlif.

Lundström kalkylerar, skrifver upp siffror på ett plån. Tankspridt) Prat!

Nyström: (*Uppfarande*) Prat! Drag åt skogen med ditt prat. Du vet ändå huru jag har det. Åh det är så man kan bli galen! Hade inte det här kommit droppe för droppe, hade jag inte härdat ut därmed. Växlar och omsättningar, fickfån, skulder! Hela mitt lif vänder sig kring denna enda och ena fråga: ränta och omsättning! Jag vill bli fri!

Lundström: (*altjämt bläddrande i sina papper*) Fri! Pretentioner har du också. — fri! Hvem är fri, hvad är frihet? Det ordet fins blott i konversationslexikon; i verkligheten fins det ej. Du har dina professorer, jag mina revisorer och så undan för undan. Alla äro vi trålar under lifvets lagar.

Nyström: Se på den, är du blefven filosof? Nå duger inte det ordet så — Jag lefver under ett tryck, ett olidligt tryck.

Lundström: (*stiger upp*) Tryck! Alt, som lefver och rör sig, växer upp under tryck, flere tusen atmosfärens tryck, hvarför skulle du ensam vara fri från det?

Nyström: (*ond*) Vet du hvad det där är, som du säger, det är vrövl, norskt långods!

Lundström: Ja hvem är nu alltid så originell? Nej, hör på min gosse! (*stiger upp och närmar sig dörren*). Följ du mitt råd! Se lifvet kallt och nyktert an. Vänta intet, begär intet, tag dagen som den kommer! Tro framför alt inte på det egenkära après nous le deluge! Ty nu går alt sin gilla gång, som förut; kommer du in?

Nyström: (*skakar på hufvudet, blir sittande i sina tankar. Lundström går in till de spelande*).

Lisette: (*kommer in, går sakta till honom och stryker vänskapligt kans hår*). Nå! Nå, hur är det?

Nyström: Ack Lisa, Lisa, kära Lisa, om du viste huru svårt jag har det! (*Tager hennes hand*). Och med ingen kan jag tala, för ingen kan jag yppa mina bekymmer! Jag kom så ung

ut i världen. Jag hade en sådan brånad, sådan brännande lust till allt detta, som jag såg glänsa och glimma omkring mig. Och nu är det här inne som en hvirvel, som ständigt suger åt sig och aldrig får nog.

Lisette: Ja, ja nog har Henrik allt pröfvat på hufvudstadslifvet.

Nyström: Och hvad har jag i behåll? Skulder, som centnertunga hvila på mig, färdiga att krossa mig under sin tyngd. Jag ser ingen ljusning, ingen utväg. Om jag bäst fick ett par månaders frist, vore jag färdig med min juriskandidat!

Lisette: Kan inte Henrik tala med sin vän, kamreren?

Nyström: Inte är han min vän!

Lisette: Ni herrar äro ändå bra besynnerliga! Bli den klok, som det kan på Er. Alltid och allestans ären I två tillsammans, men vänner ä ni inte! Hvad för er i hop då?

Nyström: Hvad ja? Omständigheterna, affärerna! Han och jag ha gemensamma växlar. Vänner! Det är nu ett sådant där romantiskt kraftord igen; inte har jag sett några vänner, inte.

Lisette: Men er far då, assessorn, tala med honom!

Nyström: Min far! Hör på Lisa: i afton på festen var far belåten som en spelman, mor sken af välbehag. Jag var ren färdig att säga allt, — han har för öfrigt hjälpt mig ett par gånger, förut — då, som om han anat hvad jag tänkte på, vänder han sig plötsligt till mig och säger hviskande: Nu, Henrik, tag dig till vara! Om en månad skall syster din gifva sig, och allt hvad jag

kan skrapa ihop behöfver hon. Du har fått din del, nu är det hennes tur. — Och han har förbannadt rätt i det. — Nu blef det mig för svårt: jag kunde inte hårda ut med det där stimmets och glädjen, skylde på hufvudvärk, på mina tentamina, och gick med Lundström till

Lisette: Till mig!

Nyström: Ja, som så ofta förut (*tar hennes hand*).

Lisette: Hör på min vän: Wahlström var här nyss, han måste väl låta tala med sig!

Nyström: Ja jag kom hit just för att träffa honom, den blodsugarn. Ser du det är han, som förstört mig. Han skall en dag — jag känner det — sätta mitt lif, min heder på spel. Sju procent i månaden 84 procent om året. Han suger blodet ur mina ådror, gör mitt lif till ett helvete, förstör min framtid, jag slipper icke från hans klor. Mina växlar gå inte mera i bankerna. Spellet och Wahlström äro mina banker, den ena värre än den andra. Du har hört hur jag för tre månader sedan vann sextusen mark. Konkurs kan jag inte håller göra, åtminstone inte nu. Systers bröllop blir då uppskjutet. Gubben far skulle i förargelsen göra mig arfös. För öfrigt gäller det för far nu som bäst, att inga skandaler, intet kommer emellan. Han tyckes vänta på en utnämning nå det hör nu inte hit. Allt nog, i tre månader måste jag hålla upp min ställning ännu. Då borde min tentamina vara undan.

Lisette: Tre månader! Nog går det, var nu inte oroligt! Tala med Wahlström; han var här vid ett lustigt humör och skrattade mest hela tiden.

Källarmästarn: (kommer in häftigt) Nå, är det inte tusan, att fröken inte kan fälla ner gardinerna och stänga till luckorna (*ser magister Nyström*). — Ursäkta, men polisen är ju helt nära, och den skall nu blanda sig i alt (*tänder några ljus*).

(Lisette fäller ner gardinerna).

Källarmästarn: (till Lisette) Är alt klart nu, så får jag be herrarne in.

Lisette: Ja då. (*till Nyström sakta*) Tala med Wahlström i morgon!

Källarmästarn: (går till dörren åt vänster, öppnar den och säger) Bordet är serveradt för längess'n mina herrar. (*Från inre rummet höres huru stolar skjutas undan, starkt sorl. Lundström och fyra spelkamrater komma ut ur rummet*).

1:sta spelaren: Tjänare Nyström, tjänare! (*vänd till sin motspelare*). När jag har kung fjärde i en färg, så borde du begripa att under alla omständigheter komma ut med ässet!

2:dra spelarn: (hetsigt) Men när jag nu inte har något äss, har jag sagt dig!

1:sta spel. Det är ingen ursäkt (*slänger en kortpacke på ett uppslaget spelbord*).

3:dje spel.: (*Har satt sig vid bordet, sticker en serviette under hakan, tager sig en sup*).

Det var i alla fall den grannaste grandissimo jag sett. Nej se Nyström! Nå huru trifs man på landet?

Nyström: Jag är så van att trifvas, att jag riktigt vantrifs. Jag har det som man kan, när

man läser nio till tio timmar om dagen. Huru mår du själf, gamle spelorre?

4:de spel. Grandissimo sa' du, men vete sig huru det är. Har jag grandissimo har jag målare och trumf, — förlora gör jag i alla fall. Hör nu hofkonditor ge mig en whisky sup! Nå huru smakar juridiken?

Nyström: Ja, icke studerar jag som en vetenskapsman, mina examina äro klara om två månader sist.

Lundström: Kom och tag dig en sup och en smörgås nu! Jag är hungrig, fick inte hos er mer än det där téskvalpet. (*Vänd till 2 spelarn*) Men huru är det: känner bror magister Nyström?

2:dra spel.: Nej, jag har inte äran att känna magistern.

Lundström: I sådant fall får jag presentera brukspatron Ström, magister Nyström (*går till bordet*).

Nyström: Tjänare, tjänare, hvad har brukspatron för ett bruk?

2:dra spel. (söfligt) Hm, inte har jag något annat bruk än att jag inte brukar gå hem om kvällarna.

Nyström: (irriterad). Nå af den sortens brukspatroner ha vi alt många.

2:dra spel.: Kanske vi ta oss en sup igen mellan drabbningarna, hvasa?

Nyström: (går till spelbordet) Jag vill inte ha något i kväll, utom (*ringer*) en flaska selters eller apollinaris!

(Lisette kommer in).

Nyström: Apollinaris!

Lisette: Kommer strax. (*går; Nyström leker med kortpacken.*)

Nyström: Hör du, bror Lundström, kom hit ett ögonblick! Vill du hjälpa mig med en växel på femtusen mark på tre månader — till dess är jag färdig med mina examina, och då får gubben lof att betala ut!

Lundström: Hm ja, jag vet verkligen inte. I hvilken bank?

Nyström: Bank? Inte gå våra papper i banken — hos Vahlström ämnar jag diskontera den.

Lundström: Hvem blir acceptant?

Nyström: (*resolut*) Jag.

Lundström: Nej omöjligt, jag kan inte (*viskar*). Jag har förlorat mycket därinne.

Nyström (*förargad*): Ja, nå då återstår mig endast den här (*visar på kortpacken*). Hvem vill hålla? (*Några gäster samlas omkring dem. Lisette kommer in med en flaska selters.*)

Lundström: Nej låt oss nu äta i fred! Dumheter!

1:sta spel: Jag är genast färdig och genast med.

2:dra spel: Jag ock, men låt oss nu taga en sup först. Magistern han är ju rent vild i kväll.

Nyström: (*står med armarna i kors lutad mot pianot, Lundström med talrik i handen åtande*). Hör du Lundström du, vill du inte acceptera, så kan du i alla fall ställa ut växeln; jag skall skaffa dig ett fint namn, som acceptant.

Lundström: (*lägger bort talriken och torkar sig om munnen*). Ja det beror på hvem det är?

Nyström: Kom närmare (*sätter sig vid pianot, de hviska med hvarandra, Nyström slår an några ackorder.*)

Lundström: Ja i sådant fall, det är en annan sak; men tror du att gubben går in på det? Han tål inte några växlar, det vet du.

Nyström (*irriterad*): Han måste gå in därpå, han måste, hör du! I morgon bittida skaffar jag hans accept, han är tidig som du vet. Jag får lof att ha saken arrangerad i morgon, ty jag skall bort till Malm för att läsa. Om en månad, sist två, är jag alldeles klar.

Lundström: Må gå då.

(*Under tiden ha öfriga gäster tigande ätit, beställt öl och madeira. Man ser Lisette komma in med det beställda. Vid Lundströms replik sluta 1:sta och 2:dra spelarn sin supé och gå nedåt scenen.*)

1:sta spel: Nå nu skall jag hålla bank: hvem vill vara med? (*Alla samlas smänningom kring bordet.*)

(Slut på andra akt n.)

III akten.

(Åter assessorns rum. Assessorskan sitter vid kaffebordet och stickar strumpa. Assessorn i nattrock och pipa röker bolmande och blåddrar i rökningar på skrifbordet).

Assessorn: Åhå, åhå ja. Nu är det här öfverståndet och alla ha fått äta och dricka och dansa och å' väl i detta nu lika glada, som jag öfver att det är öfver. Ja, det är riktigt skönt att igen vara hemma och få i fred förarga sig åt räkningarna! Sexton buteljer champagne — det är oerhördt — 192 mark! Så de måtte ha hålt i sig af den dyra drycken! Nå, nå, i förbigående sagdt, så nog drack jag själf också, när det nu engång skulle drickas.

Assessorskan: Förarga dig nu inte åt det, som varit och farit! Det är dyrt, det är visst och sant, men lägg nu bort räkningarna och kom hit och drick kaffe, innan du går ut, och låt oss tala om förlofningen nu.

Assessorn: (suckar djupt): — Ja innan den affären är klar, så kostar det mycket pengar igen. *(Går till ett skåp, tager ut en likörflaska.)* Ser du mamma hvad jag räddade igår undan kalaset! *(Skrattar!)* — Jo det här vore alt uppsupet, om jag inte, medan de hurrade därinne, hade stuckit in den här flaskan, och här ha' vi ett glas. Nu tar jag mig en likör. *(Håller i, gömmer åter flaskan i skåpet och stänger det omsorgsfullt.)* Men hör du, det blir tid att gå till senator Blomström. Kl precis fem skall jag

få något meddelande om huru det ser ut med utnämningen.

Mina: (kommer in från tamburen): Det är en herre, som vill tala med assessorn.

Assessorn: Hvem är det, hvad vill han? Jag är upptagen, skall ut genast!

Mina: Han säger, att det är något mycket viktigt. Han heter Vahlström.

Assessorn: Han! Hvad i all världen vill han?

Assessorskan: Tag emot honom nu! Jag ska' gå ut i salongen så länge. *(Går.)*

Assessorn: (kall och reserverad, tar emot Vahlström utan att gifva honom handen.) God afton!

Vahlström: (Hälsar artigt.) Jag ber om ursäkt. *(Sträcker ut handen.)* Jag kommer olägligt, men det gäller en viktig affär.

Assessorn: Jag har engång för alla undanbedt mig att i affärer behöfva rådgöra med Er! Besluta själf, gör hur ni vill! Jag har visat ett fullt och blindt förtroende för Er.

Vahlström: Ja visst, herr assessor, men nu gäller det en helt annan sak, och därför . . . så.

Assessorn: Nå väl, tala ut då! Jag måste bort till senator Blomström . . . är upptagen. *(Ser på klockan.)*

Vahlström: (tager upp en växel ur sin plånbok.) Jag har af kamrer Lundström erhållit en växel till diskontering. Då summan är betydande — 5,000 mark — och då kamrer Lundström har vidlyftiga affärer, så har jag efteråt kommit att tänka . . .

Assessorn: (otåligt) Ännu engång, min herre, jag blandar mig icke i edra växelaffärer!

Vahlström: Inte ens — när ni själf är acceptant?

Assessorn: (häftigt) Jag accepterar aldrig några växlar!

Vahlström: (Lägger fram en växel, håller händerna öfver den, så att assessorn ser endast acceptet).

Assessorn: (Tager ifrigt glasögonen på sig, ser på växeln, uppfarande. Accepteras Erik Nyström — det var mig en sataus rackare!

Vahlström: (Skrattar kort). Ursäkta, men så sade han också!

Assessorn: (argt) Hvem då?

Vahlström: Kamrer Lundström.

Assessorn: Jaså det också. Hvem är han, denna Lundström? Jag skall lära den tusan vägen till Sörnäs. Jo, jag tackar — (ser åter ned på växeln). Tre månader å dato behagade 5,000 mark. Jo jag tackar, tre månader å dato skall han sitta där sol och måne inte skina. Gif hit, gif hit växeln! — Hvasa? — Ni har väl inte varit så förbannadt dum, att ni gifvit penningar på den där lappen!

Vahlström: Det har jag visst gjort.

Assessorn: Men hör nu, om ni visste, att växeln var falsk, hvarför gaf ni då 5,000 mark, betänk — 5,000 mark? Det är ju en hel förmögenhet.

Vahlström: Namnteckningen är så förvillande lik, att jag i första ögonblicket icke kunde misstänka den. Vid närmare besinnande kom jag dock

att tänka på det egendomliga: ert namn på herr Lundströms växel.

Assessorn: Och ni vill icke ge den åt mig?

Vahlström: (viker växeln omsorgsfullt ihop). Omöjligt, jag har betalt 5,000 mk för den, per sju procent i månaden. Där står Erik Nyström på tvären, och det namnet håller jag för ett fint namn:

Assessorn: Men människa, när namnet är förfalskad!

Vahlström: Ja då är det ännu finare!

Assessorn: Åh but herre! Vet ni hvad jag borde göra med er? Köra er på dörren, oförskämda människa!

Vahlström: Men det gör ni inte, för ni behöfver mig.

Assessorskan: (kommer hastigt in) Herre gud, men tala då sakta för guds skull! Man hör ju i salongen, alt hvad ni säger. Hvar har händt?

Assessorn: (hviskande) Det är oerhördt, Amalia! Den där herrn har på ett accept af mig betalat ut 5,000 mark åt en, en, fan vete, hvad han heter!

Vahlström: Konrad Lundström!

Assessorn: Lundström, ja, och den växeln är förfalskad. Det vill säga acceptantens namn, mitt namn Erik Nyströms är förfalskad. Fan ska' ta' honom. Hvem är han Konrad Lundström? Till Sörnäs skall han!

Assessorskan: Konrad Lundström! Herre Gud, är det inte han, som var här i går?

Assessorn: I går, här hos oss på balen!

Assessorskan: Heter inte den där kamreren, Henriks vän, Konrad?

Vahlström: Precis, fru assessorska, han är det!

Assessorn: Vän, — jo det är vänner han har! Hör nu (*plötsligt lugn!*) Ni vill inte ge mig igen den där växeln?

Vahlström: Omöjligt, inte utan ersättning. Jag gör affärer med anförtrodda och lånade medel, som jag måste betala dyr ränta för, och jag kan icke. Det fins kapital, på hvilka jag måste erlägga ända till 25 % . Nej, mitt samvete förbjuder mig, nej, det handlar om anförtrodda medel! Men herr assessorn skall icke förfisra sig nu. Låt nu saken ligga till sig! I morgon skall jag tala med herr Lundström, och så få vi . . . får herr assessorn närmare besked och kan besluta i ärendet.

Assessorskan: Ja, herrn har rätt. (*Ifrigt*). Låt oss tänka på saken till i morgon. Kom hit redan kl. 9 i afton.

Assessorn: (*villrådig*) Hm, ja! Men (*går af och an*) hvarför fan skulle ni också betala ut de där penningarne?

Vahlström: (*elakt*) Förlusten är ju min. Inte behöfver assessorn betala penningarne, om den här växeln, när det blir rättgång, anses vara falsk.

Assessorn: Den är fnisk, hör ni inte det herre!

Assessorskan: Men var nu lugn för Guds skull, tala inte så högt, folk kan höra!

Assessorn: Lugn, lugn, (*mumlar*) jag kommer

att förlora dessa 5,000 mark, om växeln är falsk eller riktig. Lugn — (*ser på klockan*) och jag, som skall till senatoren Blomström nu i rippet! — Hör nu, min herre, kl. 7 är jag åter hemma. Var god och inbjud er hos mig åtminstone strax efter kl. 7. Innan dess kan och hinner jag icke befatta mig med denna sak.

Vahlström: I sådant fall så rekommenderar jag mig.

Assessorskan: Får jag lof att fråga, när inlämnades den där växeln?

Vahlström: I dag kl. 1.

Assessorskan: Och den är daterad i dag?

Vahlström: Ja i dag — — — God afton! (*Går.*)

Assessorn: Ja, men kom ovilkorligen! God afton. (*till sin hustru*) Jo det här är just en skön historia — och detta just när jag väntar på afgörande i en delikat sak! Du skall få se, Amalia, att fan tar hela utnämningen för den här sakens skull!

Assessorskan: (*plötsligt för sig själf*) Herre Gud, tänk om — nej! — Hör du Erik, du lofvar mig en sak! Du får inte gå till polisen ännu, hör du!

Assessorn: Nå hvad i herrans namn går nu åt dig! Till polisen? Nej, jag skall säga dig en sak: den är falsk, därom är intet tvifvel, men den kan ju i alla fall bli inbetald, d. v. s. den blir just därför inbetald, men se'n, se'n är det jag, som klammer till.

Assessorskan: Ja vet du — det är nog bäst så. Den, som vinner tid — — —

Assessorn: Nå nå, jag har redan lofvat det.

Pengar.

Assessorskan: Tack, tack! (*Upprörd, faller en kopp i golvet*). Ah, jag är så nervös i dag!

Assessorn: Hvad i herrans namn går åt dig i kväll? (*Gör sin toalett, tager på sig en bonjour*). Henriks vän, jo det där är vänner ska jag . . . (*tankfullt för sig själf*): Galenskaper, han reste i dag: nej, farväl gumman, jag är här igen om en timme. (*Går*).

Assessorskan: (*orolig*). Kom snart igen, hör du! (*Sitter och begrundar*). Han reste i dag kl. 8 till Malm. — — Men jag är icke klok. (*Telefonen ringer hastigt; hon far upp förskräckt*). Åh de där afskyvärda telefonerna! — Hallå, hvar är det? — Henrik! — Är du på Malm? — Inte! — Du skulle ju resa i dag kl. 8. — Affärer? — Hvar då? — Hotel Kämp! — (*Skriker till, tappar telefonluren*). — Mari, Mari! — —

Maria: (*skyndar in*). — Hvad är det mamma, hvad är det? (*Assessorskan pekar på telefonen, kastar sig häftigt upprörd på en stol, Maria tager telefonluren*). Hallå! Är det Henrik? — Jo mamma är här. — Hon mår inte riktigt bra! Jaså du har inte rest än! — Har du haft affärer! — Jag kan väl tro det! Adjö då, adjö då! (*Till modern*). Henrik telefonerar att han kommer hit, innan han i afton reser ut till Malm station, han kommer om en half timme. Men hvad går åt dig söta mamma? Du har ansträngt dig i går, du skall lägga dig en stund, lilla mamma, kom jag skall hjälpa dig! Jag väntar min fastman hit: vi ska ut och promenera i det vackra värvädet.

Assessorskan: Kära barn, gå du, min flicka; men gå nu genast! När kommer Karl?

Maria: Jag väntar honom i hvar ögonblick.

Assessorskan: Jaså det är bra; nå gå nu och gör din toalett, du kan kanske gå ut att möta honom. Hit kommer en herre till pappa, och det vore väl bäst att de vore ensamma. De ha viktiga affärer; de måste vara alldeles ostörda.

Maria: — (*ser på sin mor*) — Du är sjuk, mamma!

Assessorskan: (*otåligt*) Åh nej kära barn, bara litet nervös. Jag måste få frisk luft. Jag går ut på en minut; kanske det då blir bättre. (*Maria och assessorskan gå ut*.)

Mina: (*Kommer in och börjar att samla ihop kaffekopparne*) — Nå men det där mattbådet ha de rifvit upp igen! (*Sätter sig ned för att reparera; Maria, klädd i en elegant värkappa, kommer in*).

Mina: Nå jag må då undra och säga. Den kärleken han är då en mäktig sak: fröken är som förskönsad och föryngrad. Ja förstå mig rätt, fröken är ung och vacker alltid, men nu är det, som om det kom än mera fram, och så fin se'n!

Maria: Jaså du tycker jag är fin. Nå hvad tycker du om den här hatten? Jo, ser du den fick jag af mamma ren i fjol, men å den inte söt?

Mina: (*förtjust*) Åh den fröken, den fröken hon å som en rosande knopp. Å ett sånt parasoll, å en sån fästman se'n!

Maria: Jo, jo men, han är rar han. Men hör du: har inte aftontidningen kommit än?

Mina: Jag tyckte väl att något dunsade i bref-

lådan. Det måtte nog ha varit tidningen. Hvad vill fröken se i den?

Maria: (Går till breflådan) Jo si här ha vi den! *Öppnar hastigt bladet och letar efter något däri.* Se här, här skall Mina få se det! Här står det . . .!

Mina: Hvad då?

Maria: Mitt namn: se här bland trolofvade! Låter det inte bra: — Trolofvade — fröken Signe Maria Nyström, ser du och Karl Raimond von Lindeström? Ser det inte trefligt ut? Tänk hvad kusinerna i Åbo ska bli förvånade: Signe Maria Nyström och Karl Raimond von Lindeström! — Vet du: det tager sig riktigt bra ut! Passar det inte väl tillsammans . . . ? Raimond, jag ämnar kalla honom så Raimond! Ser Mina, mitt namn står till först. Det är visst första gången mitt namn står i bladet.

Mina: Ja, ja kan väl vara, men nästa år stå de väl igen där, *(pekare i bladet)* där lägre ner.

Maria: Hvar då? *(Läser)* En duktig gosse . . . Nej, fy Mina! Fy, hon ä så dum . . .

Mina: (skrattar) Ja, ja sän't händer, sän't händer i denna värld. *(Tager en kaffekopp från bordet och går skrattande ut i tamburen).*

(Assessorskan kommer in i tunga tankar).

Maria: Nå mamma lilla, hur är det egentligen fatt med dig?

Assessorskan: Ingenting kära barn, ingenting. Väntar du på din Karl bära?

Maria: Ja visst mamma. Nå mamma, hvad

tycker du egentligen om min Karl: är han inte rysligt rar? Hvad? Och vacker sen!

Assessorskan: (ler) Ja visst, nog är han snäll alltid. Och jag är så glad, att du gjort ett så verkligt godt parti.

Maria: Nå, nå, du säger, att du är glad. Inte ser man glad ut, när man är ledsen, kära lilla mamma, din kind är våt af tårar. Hvad är det för? Säg! *(Sakta)* Är det för Henrik?

Assessorskan: (rycker till).

Maria: Jo det är för hans skull, du rycker ju till som om man rörde vid ett sår, bara jag nämner hans namn.

Assessorskan: Kära barn, sanningen att säga så äro vi, pappa och jag, mycket oroliga för Henrik. I går så sade han, att han för sina tentamina måste resa med aftontåget till Malm. Jag tyckte verkligen det var opassande af honom att resa bort från sin systers förlofningskalas. Senator Blomström frågade i går efter honom. Och så, när alt går i kring, var han ännu kl. 1 i staden.

Maria: Men, kära mamma, han är ju stora karlen: inte är det värddt att oro sig för den skull. Du är trött efter gårdagen: gå nu och lägg dig och hvilva mamma lilla.

Assessorskan: Du kan ha rätt min flicka. Jag skall göra så. Farväl nu mitt kära barn, gå du och promenera, hälsa din Karl från mig! *(För henne till tamburdörren)* Se så där ha vi ju redan vår pappa! *(Maria går).*

Assessorn: Adjö, min stumpa! God afton Amalia. Goda nyheter från senator Blomström.

Men du gråter. Jaså, den här förbannade historien med växeln, den hade jag så nära glömt! Gråt nu inte, kära du. Vi skola nog få den saken klarerad, därom råder intet tvifvet.

Amalia: Det blir kanske inte så lätt ändå.

Assessorn: Åja, lagen är inte att leka med. Föröfrigt så träffade jag på flere personer, som väl kände till monsieur Lundström. Han lär vara riktigt själen i stadens spelhåla. Borde just underrätta hans chef om den saken.

Amalia: Men, herre Gud, du talte väl inte om saken för någon?

Assessorn: Ser man på hvad du är ömsint om honom! Jag . . .

Amalia: För Guds skull, säg, du har väl inte talat om saken ännu . . .

Assessorn: (ser förvånad ut) Amalia, vet du något särskildt eller hvad kommer åt dig?

Amalia: (alltvarligt) Jag vet intet bestämdt.

Assessorn: (otåligt) Nå hvad bråkar du för då! Tag då reson (ser oroligt på henne). Du vet något. (ängsligt) Nå men för tusan skräm mig inte. Hvad är det, hvad vet du?

Amalia: Intet, jag försäkrar dig, intet; men sen du gått, så gick jag till hotell Kämp.

Assessorn: Asch!

Amalia: För att tala med Henrik om hans . . .

Assessorn: Så!

Amalia: Jag kunde inte hårda ut. Han hade gått, men i förstugan träffade jag kamrer Lundström.

Assessorn: Nå fan anamma, om hela affären

nu är fördärfvad! Vet du, Amalia, nu har du gjort en stor dumhet!

Amalia: Ja jag kan inte hjälpa det. När man sitter helt ensam, har ingen att tala med, ingen att förtro sig åt, allt är tyst omkring en, så blir man till slut utom sig.

Assessorn: Nå ja, nå ja: du var således där. Hvad fick du veta, hvad sade han?

Amalia: Han höll just på att gå ut och blef först mycket förvånad. Så bad han mig stiga in.

Assessorn: Ja, ja, men hvad fick du veta?

Amalia: Jag fick veta, att Lundström i dag kl. 12-tiden fått växeln af en kamrat, att denna kamrat ovilkorligen förutsatte, att växeln skulle lämnas till Vahlström och inte i någon bank, att kamraten förbundit sig till att under alla omständigheter lösa in växeln efter tre månader.

Assessorn: Och hvem är denne kamrat? Det är hufvudsaken.

Amalia: Det säger han inte på några vilkor.

Assessorn: Det kunde jag väl tro, men om den saken skola vi blifva två. Jag skall lära gunstig herrn att tala. Nå sade du, att jag icke erkänner namnet. Hurudan min höll han då?

Amalia! Jag sade också det. Han rodnade och sade att i sådant fall var det bäst att icke ställa till skandal.

Assessorn: Skandal, jo jag tackar skandal! Nå än sen då?

Amalia: Så följde han mig ut. Han frågade huru Henrik mädde, och om han varit hemma i dag på eftermiddagen.

Assessorn: (uppfarande) Henrik, Henrik, nej han reste ju i dag kl. 8 till Malm.

Amalia: (betydelsefullt) Nej, Lindeström såg honom kl. 1-tiden ännu i staden, och med Lundström åt han middag, och just innan jag gick ut telefonerade han hit från hotell Kämp . . .

Assessorn: Nej, hvad säger du: först i afton! *(Ser på sin fru):* Amalia, Amalia hvad tänker du på? Säg, säg — säg! Hvarför ser du på mig så där? Åh herre gud, så säg hvad du menar! Tror du, tror du att — — — nej, det är icke möjligt!

(Amalia: gråter).

Assessorn: Tror du — ? Nå men säg, tror du verkligen att — — —

(Amalia: gråter, nickar bifallande).

Assessorn: (ängestfullt) Nej, nej, aldrig! Säg, att du icke tror det, att du aldrig i lifvet tror det — — —

(Amalia: skakar på hufvudet).

Assessorn: (häfligt) Nå men hvad tänker du på, det är ju omöjligt! Man har ingen rätt att förutsätta. Det finnes intet, som berättigar dig *(Det knackar på dörren, och omedelbart stiger Mina in. Assessorn går häftigt emot henne).*

Hvad vill Mina, hvad tusan går hon och tassar omkring här — men svara då människa?

Mina: (förskräckt) Åh herre Gud jag ville endast taga lampan ut!

Assessorn: (barskt) Behöfs inte! *(Går tätt efter Mina och sluter häftigt till dörren efter henne. Till sin hustru:)* Hvad har du för bevis,

säg? Du har inte rätt att tro det, hör du! Tror du att Wahlström misstänker vår egen . . . misstänker honom? Han, den skurken skall aldrig få veta det — hör du aldrig! — Han hatar mig för att jag brukar honom, drar fördel af honom. Jag vet att han hatar mig. Om han bara fick någon anledning för att skada, förarga, skandalisera mig, skulle han göra det. Han har i staden sagt, att jag är en uppkomling. Jag börjar tro, att han själf är upphofvet till hela den här komplotten; för en komplott är det!

Amalia: Ack, kära Erik, det där tror du nog inte själf! Du säger bara så för att lugna dig själf.

Assessorn: Ja du har rätt: jag tror det inte själf. Men det andra, det tror jag! *(Faller handlöst ner i en stol. — Tystnad).* Henrik, Henrik, mitt hopp och min stolthet!

Amalia: Ack, kära gubben min, tänk om du hållit honom för strängt.

Assessorn: För strängt, — *(uppfarande)* — för strängt? Nej och tusen gånger nej. Jag gick i vadmal som student. Bodde i en handvärfkarfamilj. Jag var nära trettio år, innan jag druckit kaffe. Jag växte upp vid tarflig kost, gick kl. 6 om morgonen i skolan, fick känna af arbetet i tid och otid, *(allt ifrigare).* Jag hölls strängt jag har blifvit folk, men han? *(Rasande).* I sammet och band gick han som liten. Intet var honom för godt och fint! När han blef student, fick han fina kläder, han har eget rum. Han är en snobb, rika Nyströms son! Du har varit för svag för honom. Huru har jag inte predikat och varnat mot denna

Pengar.

slapphet! Det är tidens sjukdom. I stället för att spara, lägga på kistbotten, skall man

Amalia: Ack, kära du, inte ska vi nu skylla på hvarandra, ty . . .

(Det ringer häftigt i telefonen)

Assessorn: (uppsarande) Hvad, hvad, — kan man inte få vara i fred i sitt eget hem!

Amalia: Kära gubbe, gå du till telefonen, gå för all del, skynda dig! Jag är så orolig. *(Assessorn skyndar till telefonen).*

Assessorn: Hallå! Hvar ä de? Hvem ä de? På Malm. Jaha. Om någon frågat efter Henrik Nyström. Ja visst, min hustru. Fins han i stan, har han inte kommit till Malm? Men hvar är han då för tusan.

Amalia: (som stått bäfvande vid bordet). Åh, herre gud, tänk om han gjort af med sig! *(Faller ned vid bordet).*

Assessorn: (blek och förskräckt går till sin hustru, ringer). Mina, Mina, hit med vatten! Tänk om han gjort af med sig . . .

Mina: (kommer häftigt in) Herre jemine. *(De hjälpas åt. Mina ger vatten, assessorn hämtar en flaska eau de cologne, de leda in henne i ett annat rum.)*

Mina kommer och går genom rummet. Henrik kommer in i hatt och paltå bärande en nattsäck i handen. Mina märker honom ej. Han sätter nattsäcken på skrifbordet.

Henrik: (gäspar) God afton, Mina. Har Mina en kognak?

Mina: Åh, herre min skapare, är det magistern! Som jag inte hoksade till magistern alls.

Herre jemine så ja skrämda mej! Kognak? Ja nog lär det väl finnas *(går mot dörren)* Herrskapet ha varit så oroliga för magistern.

Henrik: För mej?

Mina: Ja när de icke visste hvar magistern var. Och det telefonerades till Malm och litet hvarstans. Och frun ha blifvit så sjuk så. Men nu är de då bättre.

Henrik: (orolig) Mamma sjuk! Nå hvad felas henne . . . ? Hu, man är alt likasom ruskig af sig, nå kommer kognaken?

Mina: (går ut och kommer in med kognakskaraff, ställer den på bordet. Henrik kastar i sig ett glas.)

Henrik: Jaså stackars mamma har varit sjuk? Det är väl inte något allvarsamt.

Mina: Ja inte vet jag, men frun var mycket orolig i eftermiddag. Så gick hon ut och när hon kom hem, var hon riktigt fasligt ledsen och grät gjorde hon med.

Henrik: (oroligt) Jaså, nå hade någon varit här och talat vid henne eller pappa?

Mina: Ja han, fästmannen, han var här. Men nog var det för unga herru hon var orolig, tror jag. *(Assessorn kommer in i tofflor).*

Henrik: För mig: hvad skulle hon vara orolig för mig? Jag är ju intet något barn mer!

Assessorn: Mina lämna oss! *(Henrik stiger upp. Assessorn går till tamburdörren och stänger den. Mina går ut.)* Det är just för dig — för din skull — mamma är sjuk *(går till sin son. Strängt):* Hvar var du i går?

Henrik: (häftigt) Hvar jag varit? (*Lugnare*) Jag är väl ingen skolpojke häller, jag behöfver inte redogöra för mig! Men i alla fall: efter som du frågar, vill jag svara. Jag ämnade, som jag sade, resa med åtta tåget, men blef uppehållen af affärer, boklån och kamrater. Nåväl, jag uppsköt resan. Jag tänker det är nog för dig. Kl. 9 i afton far jag till Malm; (*åter häftigt*) men hvad betyder detta polisförhör? Du ser så besynnerligt på mig!

Assessorn: Polisförhör säger du, ja det kan hända ännu, att det blir ett polisförhör. Vet du att . . .

Henrik: (oroligt) Hvad då?

Assessorn: Nåväl kort och godt: på eftermiddagen, medan vi sutto här, mamma och jag, så ringer det och in kommer Vahlström, kommissionären.

Henrik: Vahlström procentaren! (*Osäkert*), hvad ville den karlen här hos dig?

Assessorn: Han ville öfvertyga sig om att ett namn, (*långsamt*) som fans skrivet på tvären på ett aflängt papper, ett namn — mitt namn — var riktigt eller (*kastar sig ned på en stol, utom sig*) Jag behöfver inte berätta vidare: du vet mer än jag! Du vet alt. Barmhärtige himmel, att detta ännu skulle komma öfver mitt gamla hufvud.

Henrik: Far, far!

Assessorn: (likasom för sig själf): Amalia hade rätt, hon anade det genast. Och jag som i det längsta icke velat tro det. (*Högt*). Medan jag var borta, gick din mor till din vän, också en passande vän!

Henrik: (utom sig): Vet Lundström af det? Då är jag förlorad!

Assessorn: Din vän Lundström har intet yppat, han har förnekat all närmare vetskap om växeln. Han tyckes för öfrigt ha sökt dig öfver alt, och varit rest till Malm. När din mor kom hem, fick hon en nervattack. Hon svimmade, blef sjuk, mycket sjuk. Henrik, min enda son, för dig har jag gjort, ack mycket, som kunde vara ogjordt. För att göra lifvet för dig lättare, för att låta dig komma upp i lyckans solljus med mindre möda, renare händer och bättre samvete, har jag sparat, umburit, låtit mig kallas guidare, och lönen, den är skymf och vanära!

Henrik: Ah herre gud, jag bärdar icke ut med detta far, far! Men om du viste, om du viste? Nej du vet det icke, du förstår det icke, du är från en annan tid!

Assessorn: Jag vet och förstår en sak — min son är en förfalskare!

Henrik: Ack säg icke om det förfärliga ordet, eller, eller jag drifves till . . . Jag har felat, jag bekänner och erkänner. Det kan icke ursäktas, men det kan förklaras. Ser du lifvet i Helsingfors är som en Malström, det drager med sig ovillkorligen alla och enhver. Den där jämlikhetsandan för alla klasser tillsammans. Alla vilja höja sig till samma nivå, alla vilja dependera lika, alla lefva öfver sina tillgångar. Jag gjorde så med. Jo jag vet hvad du vill säga, att du lefde med 300 rubel som nygift. Men ser du, du har själf uppfostat mig annorlunda. Jag gick inte i vadmal, inte i statens billiga skola, jag fick

dyra vanor, fördringar på lifvet. Och så föll jag tidigt i händerna på den där förfärliga Vahlström.

Assessorn: Du, du i händerna på Vahlström!

Henrik: Ja tyvärr! Vet du hvad han är för en människa. Det vet jag: du känner inte honom. Hvem dref Fredrik Allén från hem och fädernesland? Jo just han. Hvem satte korten i händerna på kamrer Lind och hvem riktade pistolen mot min vän Bror Erikson? Han var det. Han är det, som tvång mig att skriva! När jag första gången var hos honom, var min skuld par tusen mark. Men hos honom har den vuxit, som en snöboll i kramsnö. Han är förfärlig, obarmhertig, en blodsugare, som förstör enhver som kommer i hans klor.

Assessorn: (utom sig) Det är förfärligt. Och du, du har besökt honom, lånat af honom sen när?

Henrik: Ja är det icke förfärligt! Sen fyra år har han spunnit af mig alt, hvarje penni jag fick eller förtjänte, alt gick till honom. Han dref mig till spel, till, till . . . (gråter).

Assessorn: Herre gud, herre gud, stackars barn!

Henrik: Ännu ett ord! Två månader behöfde jag bara, två månader för att göra undan min examen och då, för att få ro för mina fordringsägare, — gjorde jag det. Jag svär dig, att jag icke ville bedraga dig! Om två månader hade jag yppat för dig mina skulder. Jag behöfde endast två månader; det var nödvändigt för mina examina. Nödvändigheten är en sträng, en förfärlig herre, den frågar inte efter rätt eller orätt, den . . .

Assessorn: Men det är ju det mest omoraliska sofisterei! På det viset kan du ju bevisa hvad som hälst, kasta heder och tro . . . (stammar plötsligt).

Henrik: Ack far, far, jag vet inte hvad jag säger. Jag ville inte bedraga dig, jag ville sluta min kurs, och då hade jag yppat för dig alt. Fråga Lundström! Han kände mina planer. Han arrangerade med Vahlström.

Assessorn: (för sig) Nödvändigheten. Min stackars gosse, mitt stackars barn. Jaså med Vahlström, du är då skyldig den där Vahlström mycket penningar?

(Det knackar på dörren flere gånger utan att assessorn och hans son höra det. Vahlström gläntar först på dörren, stiger så in.)

Vahlström: Ursäkta, herr assessor, men ni bad mig komma hit ovilkorligen kl. 7.

Assessorn: Jag — jag — Er — jag — Ni — (Henrik Nyström drager sig undan och döljer sitt ansikte bakom ett tidningsnummer.)

Vahlström: Ja assessorsåkan och assessorn bådo mig infinna mig — för att . . .

Assessorn: (brydd) Ja visst, ja visst.

Vahlström: Jag skulle således fråga hvad som skall göras med växeln, med Ert accept.

Assessorn: Jaha, javisst. Hör du Henrik gå in till din mor. Hon är sjuk. (Henrik går bakom Vahlström, utan att låtsas märka honom. Han stannar i dörren ett ögonblick och hör sin faders första repliker) Herr Vahlström — acceptet äger sin riktighet, alt är klart.

Vahlström: Ja jag trodde nog det också.

Assessorn: (uppbragt). Hvarför i h-e kom ni hit och bråkade då, om ni trodde det! Ni trodde det inte. Ni trodde, att ni vädrat upp en skandal. Ni trodde att . . . att någon förfalskat . . .

Vahlström: Det trodde ni själf också.

Assessorn: Hvasa — Jaså ni vill vara kvick. Låt bli med det! Jag . . . jag . . . har skrivit det — men, men för så länge sen, att jag icke genast mindes det. Ni (går emot honom, knyter näfvarne framför honom). Ni, ni — förbannade ockrare.

Vahlström: (bugar) — — — et comp.

Assessorn: Herre, herre. Jag vill ha slut på den här historien!

Vahlström: Ja jag också . . .

Assessorn: Tag hit mina penningar! Hör ni, jag vill ha igen de 20,000 mark ni fick i går!

Vahlström: Edra penningar? Omöjligt! Här i kontraktet står det: efter ett års uppsägning å eder sida. De 20,000 mark äro placerade redan i går i diverse poster.

Assessorn: (utom sig) De må vara placerade huru som helst — samla i hop dem, tag hvilken skadeersättning ni vill, men jag vill ha ett slut på det här!

Vahlström: (häftigt): Tag då reson, herr assessor. Jag kan inte drifva in dem. (Henrik kommer in i rummet) Ja jag har lånat edra penningar åt honom där (pekar på Henrik).

Assessorn: Mina penningar — alla mina 20,000 mark — allt!

Vahlström: Ja och litet till ändå!

Assessorn: (faller ned i sin skrifstol). Åh. (Följande tysta spel utföres nu. Henrik har hört repliken och genast uppfattat situationen. Han gör en gest af förtviflan och ogillande, pekar vredgad åt Vahlström mot dörren. Vahlström går långsamt mot fonden, stannar vid dörren, vill säga ett par ord, men lyder Henriks åtbörd och går ut. Henrik går på två bakom faderns stol, tager nattsäcken varsamt från bordet, går långsamt och efter-sinnande mot dörren. Vänder sig vid dörren obeslutsamt om ett par gånger.

Assessorn: Fadrens missgärningar straffas in på barnen: ockrarens son blir förfalskare! (Tystnad, skyndar till dörren, ut i tamburen: Henrik Henrik: lämnar du mig så! (Assessorn kommer åter i rummet, Henrik efter honom. Assessorn breder ut armarna, Henrik omfamnar honom).

Henrik: Förlåtelse, förlåtelse!

Assessorn: Det var en hård läxa!

Henrik: Det var det, men jag kan den nu för hela lifvet.

S l u t.